

MTTTP1, luento 20.9.2018

KERTAUSTA JA TÄYDENNYSTÄ

Tunnusluvut

1) Sijainnin tunnuslukuja

Keskilukuja

- moodi (Mo)
- mediaani (Md)
- keskiarvo, kaava (1)

Muita sijainnin tunnuslukuja

- ala- ja yläkvartiili, muut fraktiilit

2) Vaihtelua mittaavia tunnuslukuja

<http://www.sis.uta.fi/tilasto/mttp1/syksy2018/luentorunko.pdf#page=32>

- Varianssi, kaava (2)

<http://www.sis.uta.fi/tilasto/mttp1/syksy2018/kaavat.pdf>

$$s_x^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n-1}$$

Mittaa muuttujan arvojen keskittymistä keskiarvon ympärille, sallittu kvantitatiivisen muuttujan yhteydessä.

- Keskihajonta, kaava (3)

$$s_x = \sqrt{s_x^2}$$

Esim. Etäisyydet, joista lepakot löysivät hyönteisiä, ks. Selityksiä ja esimerkkejä kaavoihin

http://www.sis.uta.fi/tilasto/mhttp1/syksy2018/esimerkit_kaavoihin.pdf

Esim. 5.1.28. Otosvarianssin laskeminen tenttipisteistä
95, 86, 78, 90, 62, 73, 89

$$s^2 = ((95-81,9)^2 + (86-81,9)^2 + \dots + (89-81,9)^2) / (7-1) = 132,5$$
$$s = 11,5.$$

Esim. 5.1.35. Normaalijakauma

http://www.sis.uta.fi/tilasto/tiltp7/moniste_6.pdf

Esim. Laskuri <http://vassarstats.net/>, jossa keskiarvon ja varianssin lasku <http://vassarstats.net/vsmisc.html>

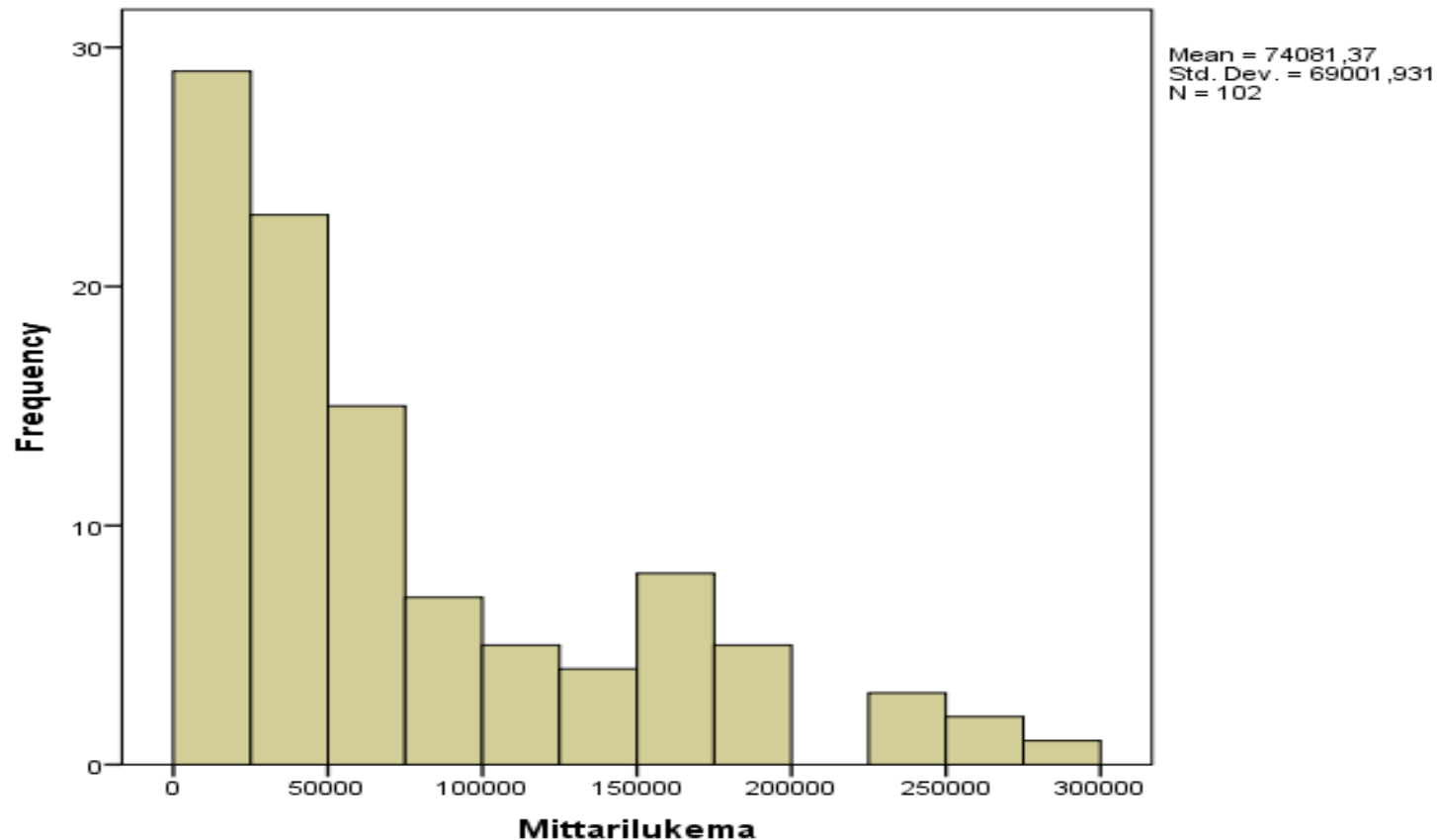
3) Muita tunnuslukuja

Voidaan mitata esim. jakauman vinoutta ja huipukkuutta

Esim.

Sivulta _

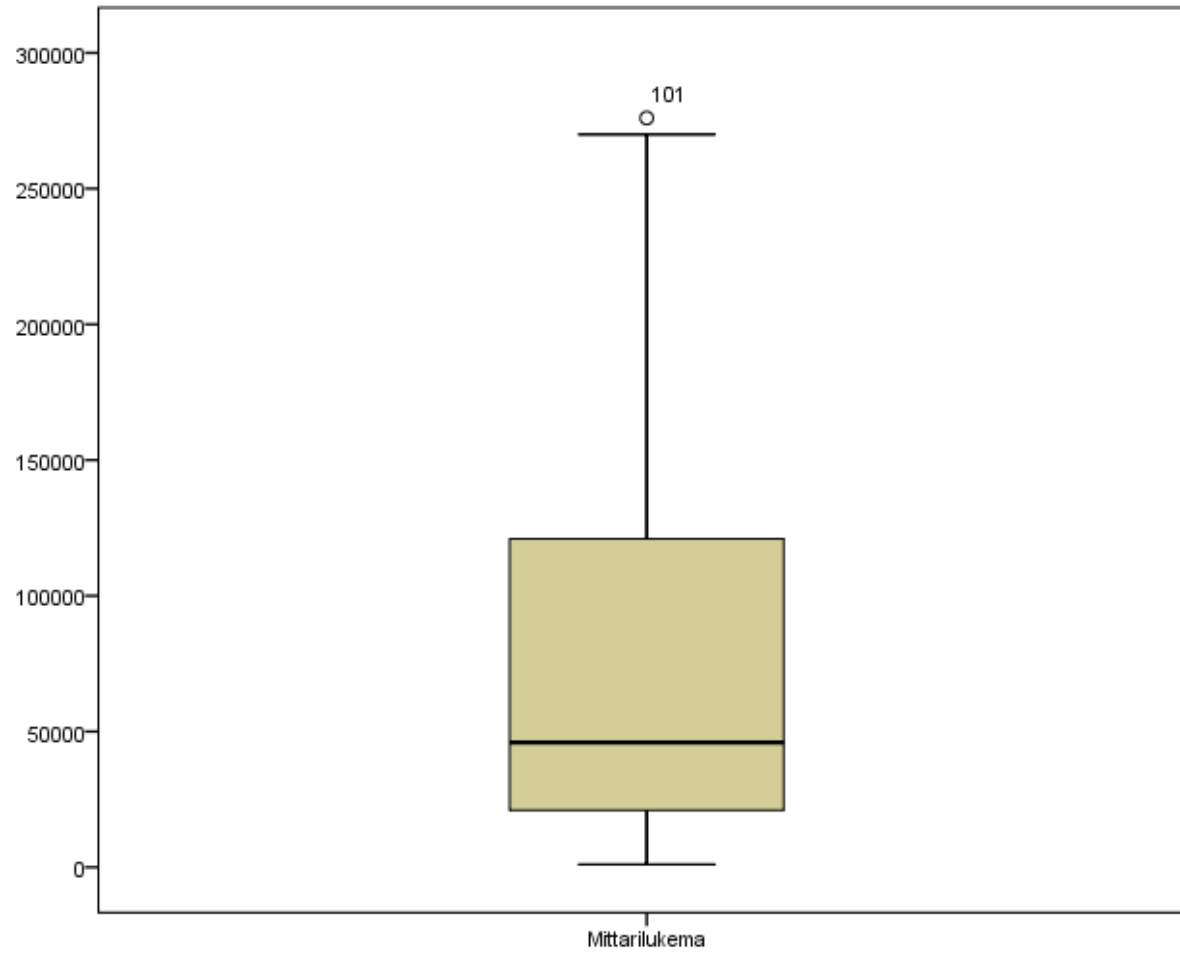
<https://coursepages.uta.fi/mhttp1/esimerkkiaineistoja/>
aineisto Toyota.sav, jossa Toyota Avensis -farmariautoja
vuosilta 2007 - 2009, oikotie.fi -sivustolta 2.2.2010.

Statistics

Mittarilukema

N	Valid	102
	Missing	0
Mean (keskiarvo)		74081,37
Median (mediaani)		46000,00
Std. Deviation (keskihajonta)		69001,931
Percentiles	25	21000,00
	50	46000,00
	75	121250,00

Moottorin tilavuus

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,6	5	4,9	4,9	4,9
	1,8	25	24,5	24,5	29,4
	2,0	55	53,9	53,9	83,3
	2,2	17	16,7	16,7	100,0
	Total	102	100,0	100,0	

Taulukosta laskettuna:

$$Md = 2,0,$$

$$Mo = 2,0,$$

Keskiarvo

$$(1,6 \cdot 5 + 1,8 \cdot 25 + 2,0 \cdot 55 + 2,2 \cdot 17) / 102 = 1,965$$

Statistics

Moottorin tilavuus

N	Valid	102
	Missing	0
Mean		1,965
Median		2,000
Std. Deviation		,1526
Percentiles	25	1,800
	50	2,000
	75	2,000

Väri

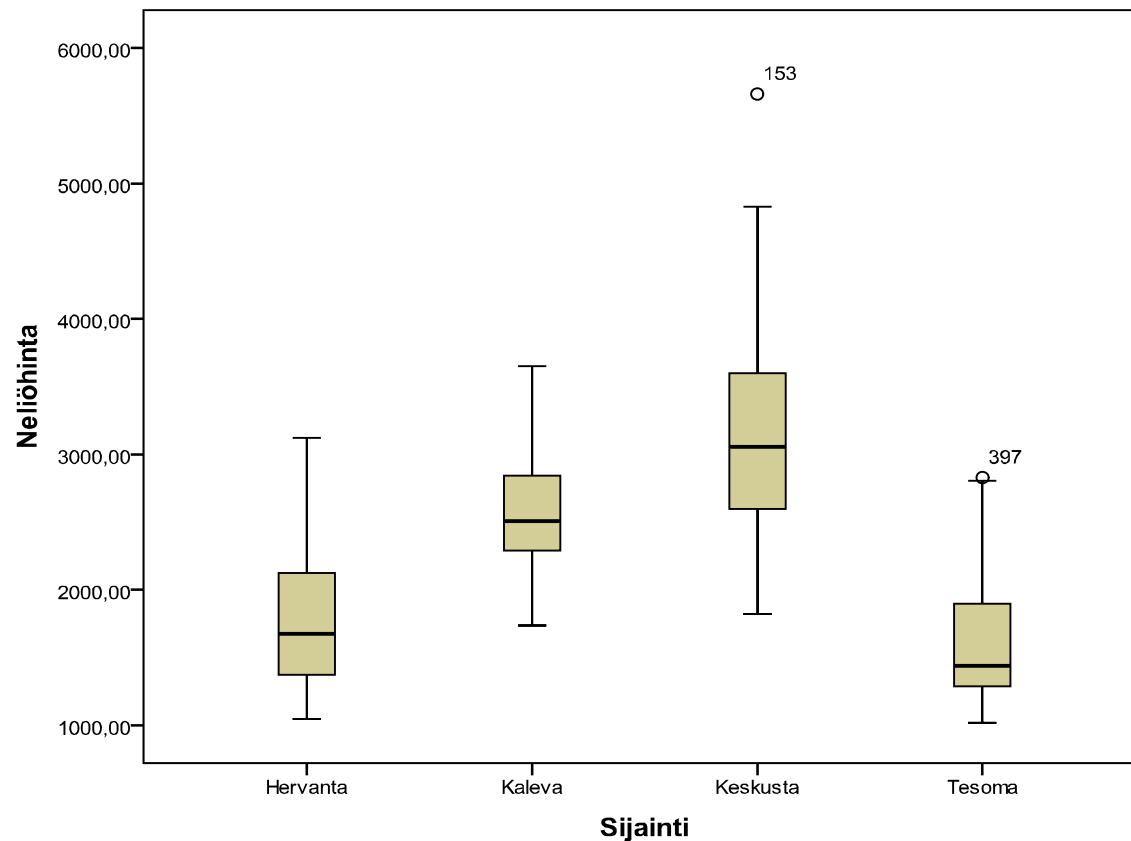
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Harmaa	10	9,8	12,7	12,7
	Hopea	43	42,2	54,4	67,1
	Musta	15	14,7	19,0	86,1
	Punainen	5	4,9	6,3	92,4
	Sininen	2	2,0	2,5	94,9
	Ruskea	4	3,9	5,1	100,0
	Total	79	77,5	100,0	
Missing	System	23	22,5		
Total		102	100,0		

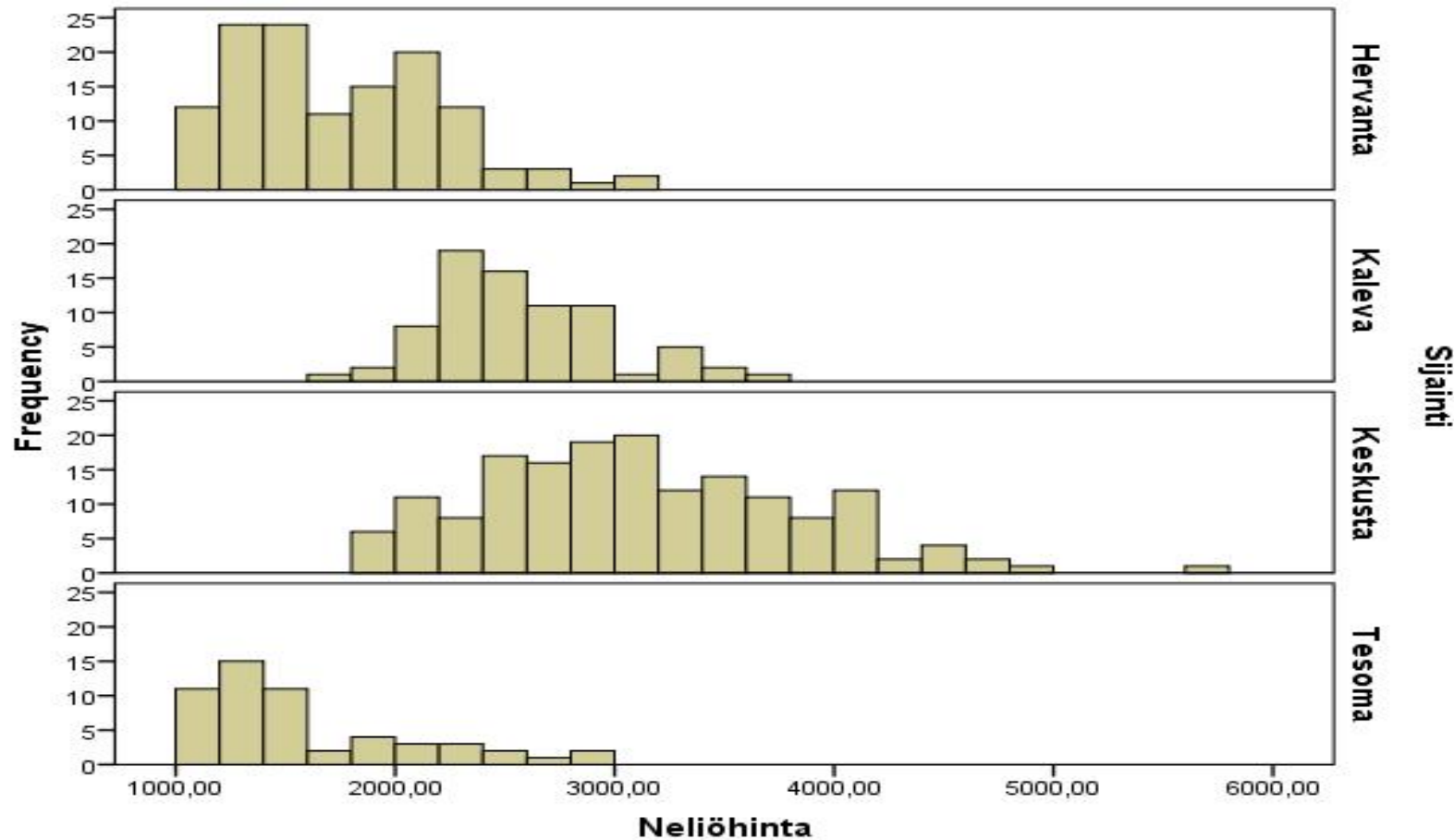
Hopeisia on eniten (54,4 %).

Esim. 5.1.24, 5.1.25, 5.1.27

Myytyjen kerrostaloasuntojen neliöhintoja Tampereella,
sivun

[https://coursepages.uta.fi/mttp1/esimerkkiaineistoja/](https://coursepages.uta.fi/mttp1/esimerkkiaineistoja/aineisto_Tre_myydyt_asunnot_2012.sav)
aineisto Tre_myydyt_asunnot_2012.sav

	<u>Hervanta</u>	<u>Kaleva</u>	<u>Keskusta</u>	<u>Tesoma</u>
Keskiarvo	1753	2569	3118	1593
Mediaani	1677	2510	3058	1438
Keskihajonta	457	394	712	484

Esim. 5.1.30. Lisäaineen vaikutus teräksen kovuusindeksiin

Tuote-erä	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Lisäaine A	22	26	29	22	31	34	31	20	33	34
Lisäaine B	27	25	31	27	29	41	32	27	32	34
Erotus	-5	1	-2	-5	2	-7	-1	-7	1	0

Laskurilla <http://vassarstats.net/vsmisc.html> erotuksen keskiarvon ja varianssin lasku

Lineaarinen muunnos muuttujalle x

$$y_i = ax_i + b, \quad i = 1, 2, \dots, n$$

- vaikutus keskiarvoon

$$\bar{y} = a\bar{x} + b$$

mittayksikkö vaikuttaa keskiarvon

- vaikutus keskihajontaan

$$s_y = |a|s_x$$

mittayksikkö vaikuttaa keskihajontaan

Muuttujan x standardointi

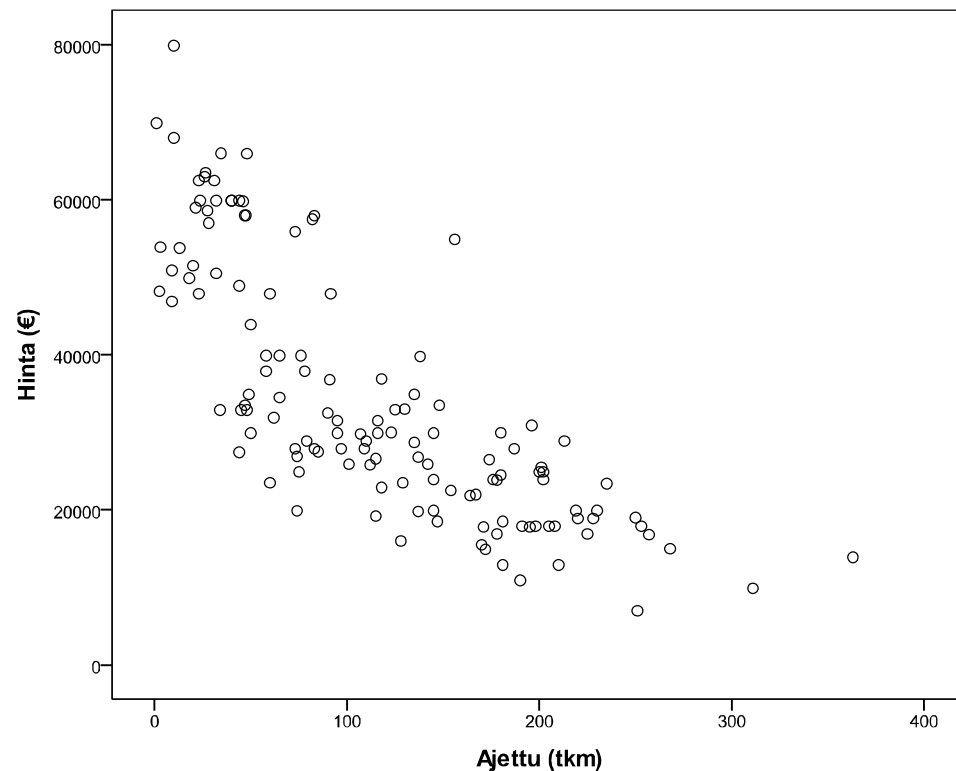
$$z_i = \frac{x_i - \bar{x}}{s}$$

5.2 Kaksiulotteinen jakauma

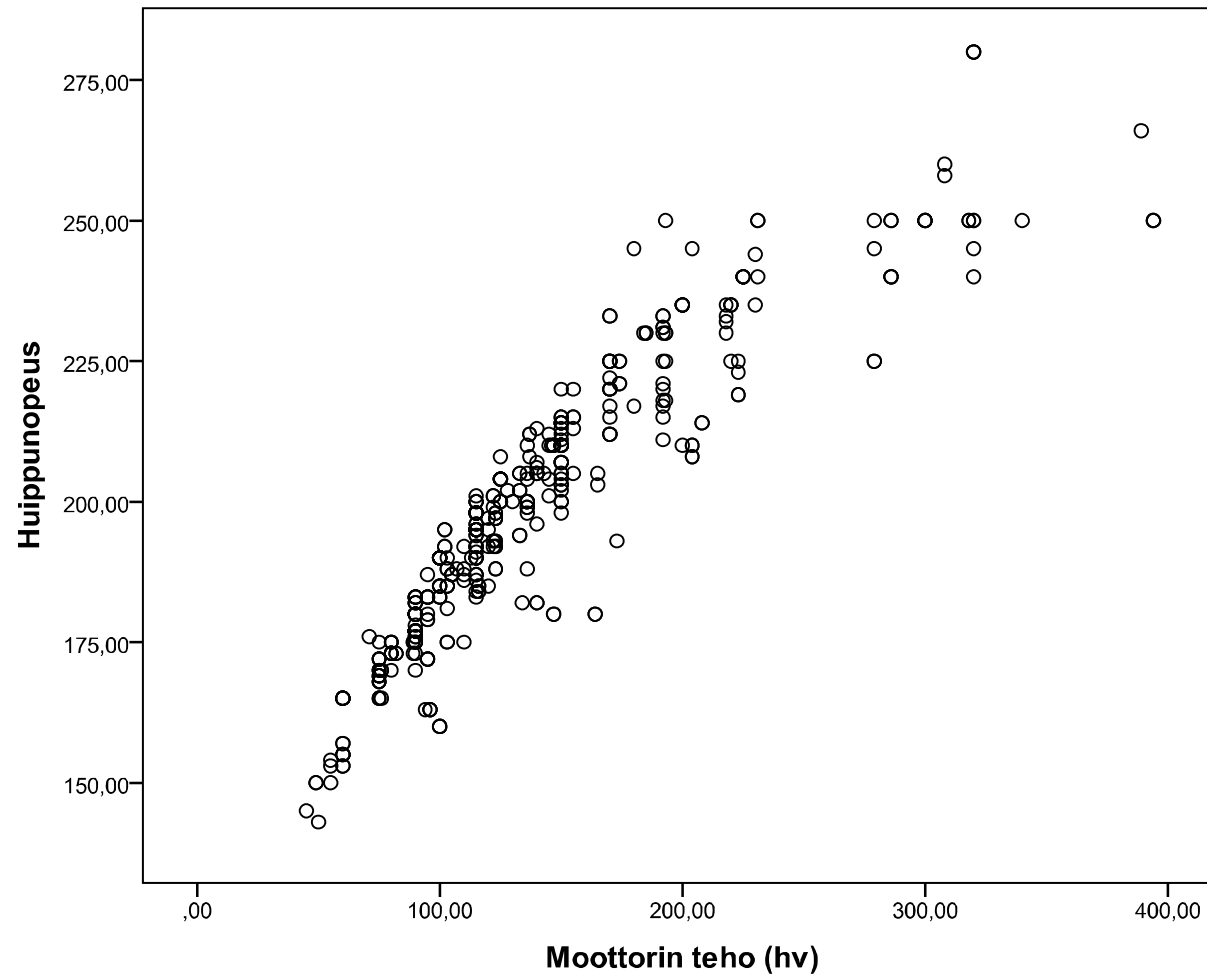
5.2.1 Pisteparvi

Esim. Auton hinta ja ajetut kilometrit, aineistona Audi A6 –henkilöautoja sivulta

<https://coursepages.uta.fi/mttp1/esimerkkiaineistoja/>

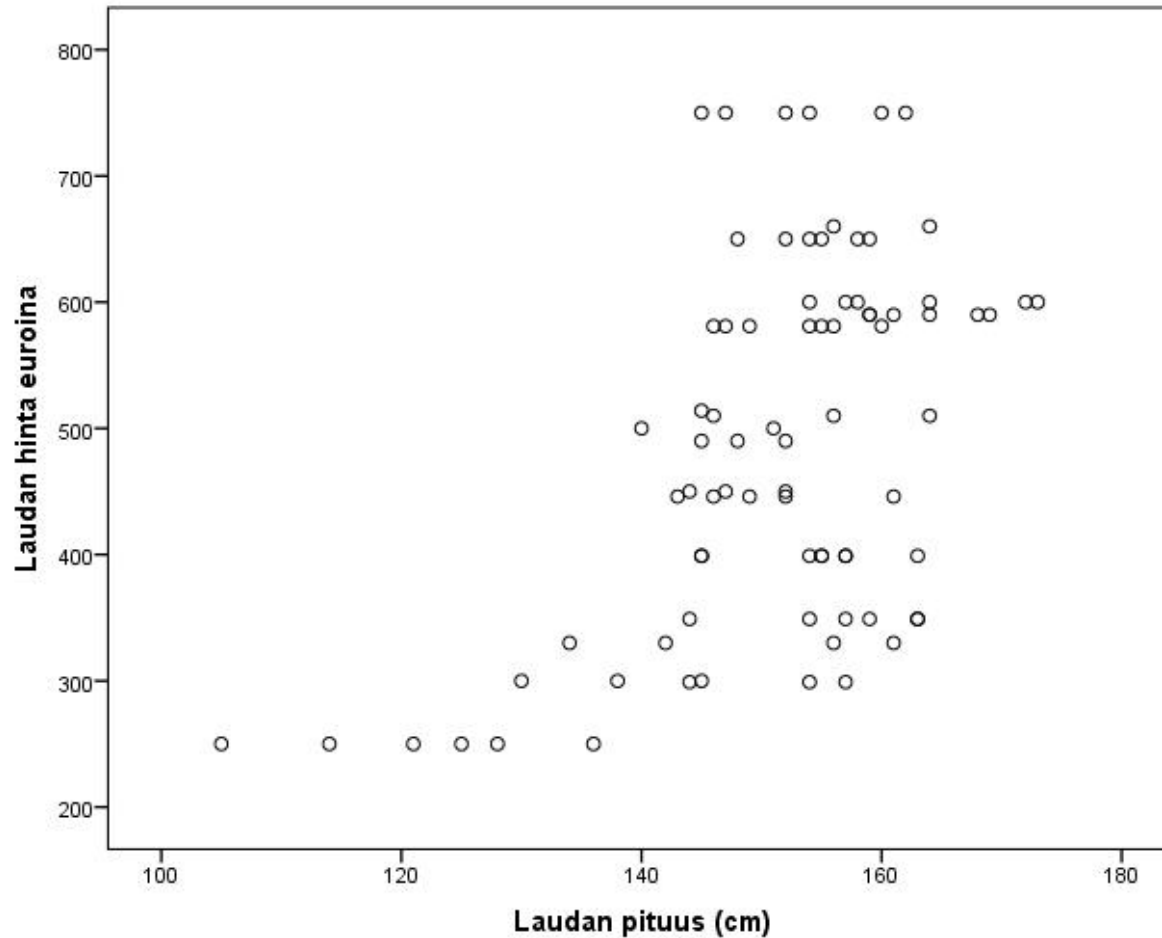
Esim. Auton huippunopeus ja teho, aineistona auto94.sav
(mikroluokissa)

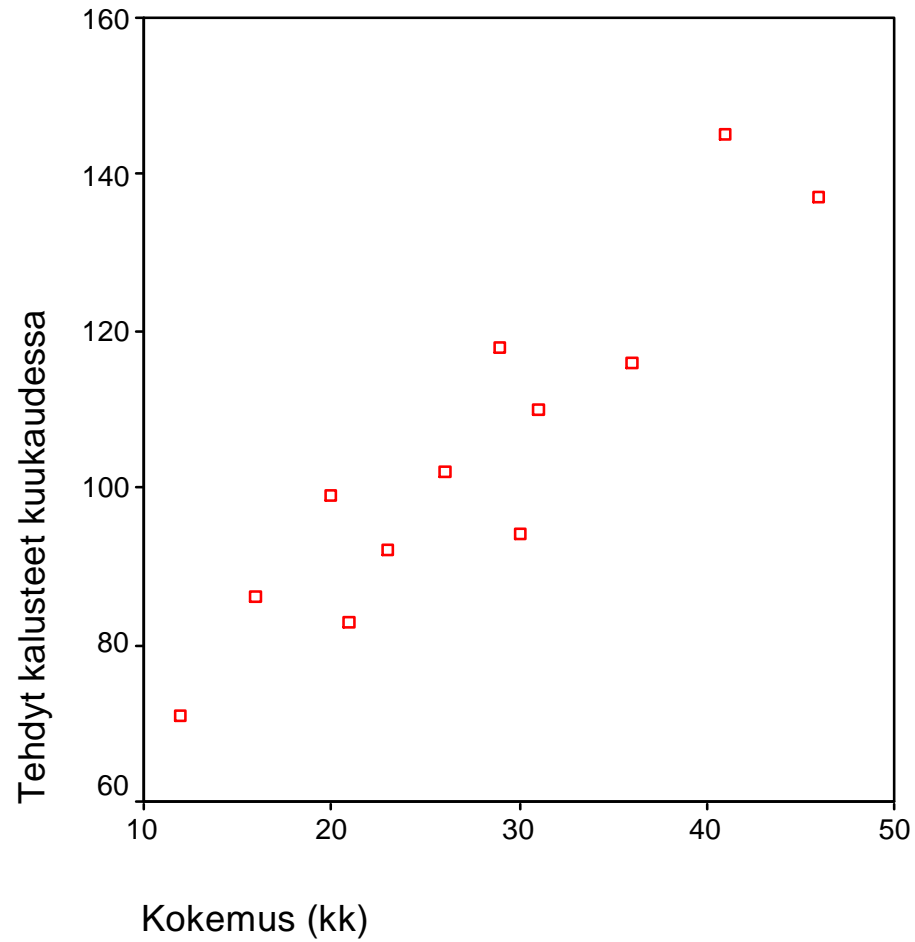

Esim. Lumilaudan hinta ja pituus, aineistona Lumilaudat.sav sivulta

<https://coursepages.uta.fi/mhttp1/esimerkkiaineistoja/>

Esim. 5.2.2. Tehdyt kalusteet ja työntekijän kokemus,

Kaksiulotteisessa jakaumassa tarkastellaan kahta muuttujaa samanaikaisesti. Tutkitaan muuttujien välisiä riippuvuussuhteita.

Pisteparvi on graafinen esitys, jos selitettävä muuttuja kvantitatiivinen.

5.2.2 Ristiintaulukko

Esim. Miesten, naisten ja lasten lumilaudat valmistusmaittain, aineistona Lumilaudat.sav sivulla <https://coursepages.uta.fi/mttp1/esimerkkiaineistoja/>

Kenelle lauta on tarkoitettu * Merkki luokiteltuna maan mukaan Crosstabulation

Count		Merkki luokiteltuna maan mukaan		
		Kanada	USA	Total
Kenelle lauta on tarkoitettu	Miehet	22	29	51
	Naiset	11	7	18
	Lapset	7	4	11
Total		40	40	80

Esim. 5.2.5. Automallien koot valmistusmaittain

		Valmistusmaa			
		USA	Eur.	Japani	
	Iso	36	4	2	42
Koko	Kesk.	53	17	54	124
	Pieni	26	19	92	137
		115	40	148	303

Koko-muuttujan ehdolliset prosenttijakaumat eli koko-muuttujan prosentuaaliset jakaumat erikseen valmistusmaittain:

		Valmistusmaa		
		USA	Eur.	Japani
	Iso	31,30	10,00	1,35
Koko	Kesk.	46,09	42,50	36,49
	Pieni	22,61	47,50	62,16
		100,00	100,00	100,00

Esim. 5.2.6. Markkinointisuunnitelma tavaratalon koon mukaan

		Suunnitelma		
		on	ei	yht.
Henkilöstö- määrä	alle 100	13	10	23
	100 – 500	18	12	30
	yli 500	32	6	38

Markkinointisuunnitelman olemassaolon ehdolliset prosenttijakaumat (koon mukaan)

		Suunnitelma	
		on	ei
Henkilöstö- määrä	alle 100	56,6	43,5
	100 – 500	60,0	40,0
	yli 500	84,2	15,8

Esim. Miesten, naisten ja lasten lumilaudat valmistusmaittain, aineistona Lumilaudat.sav sivulla <https://coursepages.uta.fi/mhttp1/esimerkkiaineistoja/>

Kenelle lauta on tarkoitettu * Merkki luokiteltuna maan mukaan Crosstabulation

% within Merkki luokiteltuna maan mukaan

		Merkki luokiteltuna maan mukaan		
		Kanada	USA	Total
Kenelle lauta on tarkoitettu	Miehet	55,0%	72,5%	63,7%
	Naiset	27,5%	17,5%	22,5%
	Lapset	17,5%	10,0%	13,8%
Total		100,0%	100,0%	100,0%

Esim. Asunnon kunto sijainnin mukaan, aineistona

Tre_myydyt_asunnot_2010 sivulla

<https://coursepages.uta.fi/mhttp1/esimerkkiaineistoja/>

Huoneiston kunto * Sijainti Crosstabulation

Count		Sijainti				Total
		Keskusta	Kaleva	Hervanta	Härmälä	
Huoneiston kunto	huono	3	1	1	0	5
	hyvä	102	31	91	60	284
	tydyttävä	39	21	37	7	104
Total		144	53	129	67	393

Onko tässä korjattavaa?

Ristiintaulukko yleisesti

		x				
		E_1	E_2	...	E_J	
	F_1	f_{11}	f_{12}	...	f_{1J}	$f_{1\cdot}$
	F_2	f_{21}	f_{22}	...	f_{2J}	$f_{2\cdot}$
y	·	·	·		·	·
	·	·	·		·	·
	·	·	·		·	·
	F_I	f_{I1}	f_{I2}	...	f_{IJ}	$f_{I\cdot}$
		$f_{\cdot 1}$	$f_{\cdot 2}$	...	$f_{\cdot J}$	$f_{\cdot\cdot} = n$

Tutkitaan y :n riippuvuutta x :stä vertaamalla y :n ehdollisia prosenttijakaumia.

6 AIKASARJOISTA

Määritelmä

<http://www.sis.uta.fi/tilasto/mttp1/syksy2018/luentorunko.pdf#page=51>

Graafinen esitys

<http://www.sis.uta.fi/tilasto/mttp1/syksy2018/luentorunko.pdf#page=51>

Esimerkkejä luentomonisteen esimerkeissä 6.1.1.- 6.1.6.

Harjoitustyön riippuvuustarkastelut

Ks.

<http://www.sis.uta.fi/tilasto/mhttp1/syksy2018/htyop118.pdf#page=4>

Riippuvuustarkastelu 1

Tarkastelu, jossa y (selitettävä) on kvantitatiivinen ja x (selittäjä) kvalitatiivinen. Menetelminä laatikko-jana-kuvio, ryhmäkeskiarvot, muut tarvittavat tunnusluvut sekä päättely riippumattomien otosten t -testi avulla (käytetään näitä jokaista). Jos ryhmiä enemmän kuin kaksi, niin t -testissä voi tarkastella niistä kahta tai yhdistellä ryhmiä sopivasti.

Ks. luentomonisteen esimerkit 5.1.25, 5.1.26, 7.7.9, 7.7.11.

Riippuvuustarkastelu 2

Tarkastelu, jossa sekä y että x kvalitatiivisia (kvantitatiiviset voi myös luokitella), selitettävä muuttuja eri kuin riippuvuustarkastelussa 1. Menetelmänä ristiintaulukko ja χ^2 -riippumattomuustesti.

Ks. luentomonisteen esimerkit 7.7.6, 7.7.7, 7.7.8.